

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

(א) קדושין סב. (ג) וְנָעִיל יד: (ד) וְתִיבֵן א. וְקִדְוֹשֵׁן פִּיג' ע"ב. (ה) שִׁיךְ לַמַּתְנִי לְקַמֵּן לֹא עִיבָה. (ו) שִׁיךְ לַמַּתְנִי לְקַמֵּן לֹא עִיבָה. (ז) שִׁיךְ לַמַּתְנִי לְקַמֵּן לֹא עִיבָה.

גליון הש"ס

בהר"ן (ר"ה) בעמוד הקודם) הכא שאני בלומר וכו'. ע"י נהר"ן קדושין דף ל"א ע"ב.

פירוש הרא"ש

ואמר לה באחת התקדישי לי היום ובאחת התקדישי לי לאחר שאגרשיך. חט אמר לאשמו התקדישי לי בפרועה זו לאחר שאגרשיך פשיטא דלא מהני כיון דהשתא לאו בת תפיסת קדושין היא אלא נאשה פשיה דהשתא בת תפיסת קדושין היא מיבעיט ליה מניי דהוה אנושית דמתני דמתני כהו לאחר שפיס יחמו ויקדשו: במי קא מדישריהו פדאן הוא לפראן אחרים. פדאן הוא יכול להתנות לכשפיס ויהו ברשותו שחורו ויקדשו אלא פדאוס אחרים אין בידו להתנות על מה שפיר אחרים ואשה כחמרים דמיא ללחמי הנידושין אינה ברשותו להקדש לו אלא מדעתה וגם הוא אינו ברשותו שהתקדש לו בעל כרחו הלכך אע"ג שנתנו שניהם נשעת מסירת קדושין לא חילל שנת אמת הקדושין: מתני' מותר ביושבי יבשה. אותם שאינם רגילין לירד ציט: שיורדי הים בכלל יושבי יבשה. שפוסל לירד ליבשה: לא באלו ההולכים מעכו ליפו. בגמרא מפרש שהיבשה קאי: הא מיורדי הים אסור ולא באלו ההולכים מעכו ליפו. דמשום דרך מועט לא מיקרו יורדי הים שיורדי הים ונאולין בכלל יושבי יבשה: לא באלו ההולכים מעכו ליפו בלבד. דבכלל יורדי הים הם ליאמר וגם יושבי יבשה מיקרו:

פשוט דעני רב הושעיא וכו' ה"ג דהו קידושי. דכי היכי דהתם אמר לה לאחר שאגרשיך שימטה מרשותו שתתקדש היינו דומיא לאחר שנקלצו שיואלין מרשות הקדש למזריך להו פדייה: **פדאן הוא.** המקדיש קודם שנקלצו חוזרות וקדושות לאחר שנקלצו דהואיל והוא הקדישן אע"ג דחור ופדאן חוזרות וקדושות לאחר שנקלצו: **פדאוס אחרים.** קודם שנקלצו אין חוזרות וקדושות לאחר שנקלצו. ואשה שקנתה עממה בגט מדעת עממה אין חילין עליה קדושין דכפדאוא אחרים דמיא דאין חוזרות וקדושין לגבי אשה נמי אינה מקודשת: **מתני' גמור.** שלא יהנה מיורדי הים מותר ליהנות מיושבי היבשה והגורר מליהנות מיושבי היבשה אסור ליהנות מיורדי הים שהן נמי מיושבי היבשה הן שסופן לנאש. ומה שאמר יורדי הים בכלל יושבי היבשה לא כאלו יורדי הים ההולכים מעכו ליפו שאין ציניהם אלא מהלך יום אחד וצאין מהרה ליבשה דהו בכלל יושבי היבשה: **גמ' חד מסני ארישא.** לא כאלו וכו' ולא כאלו יורדי הים אסור: ההולכים

היכי דלמחר במתני' שיכול להקדיש נטיעות הללו לאחר שיפדו ומיילא קדושה עלייהו אע"ג דלא אקדישיניהו אחר פדיון ה"ג חיילי קדושי כי אמר לאחר שאגרשיך אע"פ שאחר שגירשה לא חור וקדשה: לא שנו אלא שפדאוס הוא. דכיון דפדאוס הוא ולעולם לא ילאו נטיעות הללו מרשות הקדש או מרשותו דין הוא שיהו חוזרות וקדושות אצל פדאוס אחרים אפי' הכניסום אחר כן לרשותו אין חוזרות וקדושות לפי שמיד שפדאוס אחרים נסתלק רשות בעלים הראשונים מהן וכיון דההיא שעתא ח"ל להקדש שיחול עליהן בחר שעתא נמי כשהכניסום אחרים לרשותו לא חיייל: **ואשה נמי כפדאוא אחרים דמיא.** לפי שמיד שנתגרשה יולאת מרשותו בעל לרשותה ואין קידושין חלין עליה. וק"ל אדרבה אשה לפדאן הוא דמיא שכשם שנטיעות הללו לפי שאינן יולאות מרשות הקדש או מרשותו מני לאקדושיניהו לאחר שיפדו כך אשה זו כיון שאינה יולאה מרשותו בעל או מרשותו בעל הוא שמהא יוכלה להתקדש מעתה אפילו לאחר שנתגרש ויחא לא די מציא אשה לקדש עממה לאיש ה"ג דהויא היא דומיא דמקדיש נטיעות ממש אלא כיון שהתורה אמרה כי יקח איש אשה [דברים כד] ולא אמרה כי תלקח אשה לאיש לא כל הימנה שתכניס עממה לרשותו בעל ומש"ה אמרי' צפ"ק דקידושין (דף ה:) דאי אמרה היא הריני מאורסת לך אין דבדריה ממש אלא מכיון שהיא מסכמת לקדושי האיש היא מצטלת דעתה ורצונה ומשוי נפשה אלא הבעל כדבר של הפקר והבעל מכניסה לרשותו הלכך אין אנו דוין בקדושין מנד האשה אלא מנד הבעל ונגצי בעל כפדאוא אחרים דמיא דבקדושין הראשונים היא ברשותו ולאחר גרושין יולאה מרשותו ומש"ה לא מצינן למפשט גבי קדושין דחיילו מפדאן הוא דלא דמיין וכדכתיבנא ומפדאוס אחרים נמי לא מצינן למפשט דלא חיילי משום דלא דמי נמי לגמרי דהא הכא האשה ג"כ מנסת עממה לרשותו כמקלמ ואיכא לדמויי לפדאן הוא והיינו דליכא למפשטא מהא כלל כנ"ל. והרשב"א ז"ל כתב דנהי דבעיין ז"ל לארשיטא הכא אפי"ה איכא למפשטא מדלמחר כפדאוא אע"פ (דף עט:) וצפרק בנרא דמכילתין (דף עא.) מני אית דלמרי הא לא דמיא אלא לאומר לחבירו שדה זו שאני מוכר לך לכשאקחנה ממך תקדוש דקדשה ועממא משום דכיון דבידו להקדישה עכשיו אע"פ שיבא זמן שלא יהא רשות בידו בכך יכול עתה הוא להקדישה לכשיהיה הרשות בידו ה"ג גבי אשה הואיל והוא יכול לקדשה עכשיו יכול הוא לקדשה ג"כ לאחר זמן וכ"ת א"כ אמאי לא פשטינן לה מהתם י"ל דהאי רבי אילא הוא דקאמר לה מסברא דנפשיה ורבי ירמיה לא ידע לה ומש"ה מציעא ליה דלא מצי למפשטא ממתינתין וממתניתא וכן נראה דעת הרמב"ם ז"ל שכתב דמקודשת משמע דפשיט ליה מההיא הלכך כי אמר הכא דפדאוס אחרים אין חוזרות ומתקדשות אם התנה בשעת ההקדש שיחול עליו אם תבא ליד אחר ויקחנה ממנו מהני אצל כל היבא דלא חתני אפילו בזה לידו אחר אחר אלו דבריו ז"ל. ואינם נוהים אללי דשאני התם דברכי אילא שצדקו להקדישה עכשיו וכיון שבידו להקדישה עכשיו יכול הוא ג"כ להקדישה לאחר זמן לפי שאינו מעכו ליפו יכול להקדישה משא"כ בנטיעות ובקדושי אשה שאותה קדושה שניה אי אפשר לה שתחול עכשיו שכיון שהוא מתפיס בהן קדושה ראשונה אי אפשר לאותה קדושה שניה לחול עכשיו וכיון שכן איכא למימר דלאחר שעה נמי דהיינו לאחר פדייה וגירושין לא חייילא כנ"ל: **מתני' מותר ציושבי היבשה.** באתון שאין רגילין להיות יורדי הים צאניות: **מיושבי יבשה אסור צורדי הים.** אפי' הם עכשיו ציט שפוסל לעלות ליבשה כדמפרש טעמא בגמרא: **ולא כאלו ההולכים מעכו ליפו.** מפרש בגמרא היבא קאי: (א) אסור אף בסומין. דכי קאמר מרואי חמה לא שיהו הם רואים החמה קאמר דא"כ הל"ל מן הרואין בלחוד שהרי כל הרואין הם רואין ג"כ החמה אלא ודאי מדמדכר חמה שהחמה רואה אותם קאמר ולאפוקי דגים ועוצרין נמכוון כדאיחא בגמרא [ע"ב]: **אסור בקדחין ובצעלי שיבות.** אסור בקדחין אע"פ שאין להן שער ובצעלי שיבות ואע"פ ששערן לכן: **שאין נקראים שחורי הראש אלא אגשים.** בגמרא [שם] מפרש טעמא: **מן היולדים.** שגולדים כבר: **מוסר צנולדין.** צעמדין להולד: **מסרי אף צילודים.** ופרכינן בגמרא [שם] וכ"ש צנולדין א"כ אמאן קאסר: (א) אסור צישראל ואסור צבוסים. צישראל וכותים מצווין על השבת ומקיימין אותו הלכך שפיר מיקרו שובת שבתות: **מאובלי השום.** מתקנות עזרא הוא לאכול שום בלילי שבת לפי שהשום מרבה את הזרע ועונת ת"ח מע"ש לע"ש: **ואסור צבוסים.** דאיניהו נמי אוכלי שום דברכי שבתות: **מעולי ירושלים אסור צישראל.** דמצווין לעלות ועולין: **ומוסר צבוסים.** דנהי דמצווין אינם עולים: **גמ' חד טני לה ארישא.** להא דמתן לא כאלו ההולכים מעכו ליפו דס"ל דארישא קאי ולקולא: (א) דהלן יושבי יבשה ניהו. משום שהוא פורתא דהיינו מעכו ליפו שהן קרובין זה לזה לא מיקרו יורדי הים: **וחד טני לה ארישא.** ולחומרא דאפי' מי שדרכו לפרש בכלל יושבי יבשה וכן נמי אפילו ההולכים מעכו ליפו בכלל יורדי הים מדלא פירש מידי ארישא. וקיי"ל כמאן דמתני לה ארישא לחומרא. וכתב הרשב"א ז"ל דמסברא דאינו אסור בכל מי שירד פעם אחת מעכו ליפו אלא צמי שרגיל לירד שם תדיר אי נמי צמי שהיה יורד בשעת נדרו מעכו ליפו. וצירושלמי [פ"ג ה"ן] איבעיא להו הגורר מיורדי הים לאחר שלשים יום נעשו יושבי יבשה אי בחר שעת אמירת הגורר אולינן והשתא יורדי הים ניהו או בחר חלות הגורר אולינן דהו להו יושבי יבשה ויהא מותר בהם ותלי ליה בצלוגתא דר' ישמעאל ור"ע דפליגי צפ' בנרא דמכילתין (דף עט:) באשה שאמרה הריני מזירה לאחר שאנשא דר' ישמעאל סבר דבחר חלות הגורר אולינן ובעל מיפר ור"ע סבר דבחר שעת אמירה אולינן ואין הבעל מיפר בקודמין וקיימא לן כר"ע הלכך אסור באתון שהן עכשיו יורדי הים אע"פ שצעת חלות נעשו יושבי יבשה דבחר השתא אולינן

שלשים יום דמי * כלומר דלא מצי הדך ציה והיינו דמחדשין השתא דמעיקרא נמי הוה סבירא לן דלמירה לגבוה כמסירה להדיוט דמשום הכי מקשינן פשיטא וכמו שכתבתי למעלה אלא דמעיקרא לא הוה סבירא לן דעדיפא טפי אמירה לגבוה ממסירה להדיוט אצל במסקנא מחדשין דלמירה לגבוה אפילו בלא מעכשיו מהנילא כמסירה גמורה להדיוט דהיינו צממעכשיו ומהא שמעי' דהאומר סלע זו לצדקה לאחר שלשים יום דלא מצי הדך ציה דלמירה לגבוה כמסירה גמורה להדיוט דמי. אצל הרשב"א ז"ל כתב דאפשר דכי אמר הכי הני מילי אליבא דבר פדא דס"ל דקדושת דמיס לא פקעה צדכי אצל לרצא ואזיי דס"ל דקדושת דמיס פקעה צדכי מוקמי צרייתא כפשטיה והי דתקשי לרצא מרזוייהו דקדושת דמיס למה לי אפשר דדחיק נפשיה למימר זו וא"צ לומר זו קתני כדלשכתן דכותיה בהש"ס טובא"ס הלכך לדידהו אפשר דנהי דלמירה לגבוה כמסירה להדיוט ה"מ כמסירה גרידא בלא מעכשיו אצל כמסירה דמעכשיו לא דאי אפשר שתקנה יותר אמירה ממסירה הלכך לדידהו האומר הרי זו עולה לאחר ל' יום יכול לחזור צו ופלוגתא היא צירושלמי. הרשב"א ז"ל: **פשוט דעני רב הושעיא וכו' ה"ג דהו קידושי.** דכי

היכי דלמחר במתני' שיכול להקדיש נטיעות הללו לאחר שיפדו ומיילא קדושה עלייהו אע"ג דלא אקדישיניהו אחר פדיון ה"ג חיילי קדושי כי אמר לאחר שאגרשיך אע"פ שאחר שגירשה לא חור וקדשה: לא שנו אלא שפדאוס הוא. דכיון דפדאוס הוא ולעולם לא ילאו נטיעות הללו מרשות הקדש או מרשותו דין הוא שיהו חוזרות וקדושות אצל פדאוס אחרים אפי' הכניסום אחר כן לרשותו אין חוזרות וקדושות לפי שמיד שפדאוס אחרים נסתלק רשות בעלים הראשונים מהן וכיון דההיא שעתא ח"ל להקדש שיחול עליהן בחר שעתא נמי כשהכניסום אחרים לרשותו לא חיייל: **ואשה נמי כפדאוא אחרים דמיא.** לפי שמיד שנתגרשה יולאת מרשותו בעל לרשותה ואין קידושין חלין עליה. וק"ל אדרבה אשה לפדאן הוא דמיא שכשם שנטיעות הללו לפי שאינן יולאות מרשות הקדש או מרשותו מני לאקדושיניהו לאחר שיפדו כך אשה זו כיון שאינה יולאה מרשותו בעל או מרשותו בעל הוא שמהא יוכלה להתקדש מעתה אפילו לאחר שנתגרש ויחא לא די מציא אשה לקדש עממה לאיש ה"ג דהויא היא דומיא דמקדיש נטיעות ממש אלא כיון שהתורה אמרה כי יקח איש אשה [דברים כד] ולא אמרה כי תלקח אשה לאיש לא כל הימנה שתכניס עממה לרשותו בעל ומש"ה אמרי' צפ"ק דקידושין (דף ה:) דאי אמרה היא הריני מאורסת לך אין דבדריה ממש אלא מכיון שהיא מסכמת לקדושי האיש היא מצטלת דעתה ורצונה ומשוי נפשה אלא הבעל כדבר של הפקר והבעל מכניסה לרשותו הלכך אין אנו דוין בקדושין מנד האשה אלא מנד הבעל ונגצי בעל כפדאוא אחרים דמיא דבקדושין הראשונים היא ברשותו ולאחר גרושין יולאה מרשותו ומש"ה לא מצינן למפשט גבי קדושין דחיילו מפדאן הוא דלא דמיין וכדכתיבנא ומפדאוס אחרים נמי לא מצינן למפשט דלא חיילי משום דלא דמי נמי לגמרי דהא הכא האשה ג"כ מנסת עממה לרשותו כמקלמ ואיכא לדמויי לפדאן הוא והיינו דליכא למפשטא מהא כלל כנ"ל. והרשב"א ז"ל כתב דנהי דבעיין ז"ל לארשיטא הכא אפי"ה איכא למפשטא מדלמחר כפדאוא אע"פ (דף עט:) וצפרק בנרא דמכילתין (דף עא.) מני אית דלמרי הא לא דמיא אלא לאומר לחבירו שדה זו שאני מוכר לך לכשאקחנה ממך תקדוש דקדשה ועממא משום דכיון דבידו להקדישה עכשיו אע"פ שיבא זמן שלא יהא רשות בידו בכך יכול עתה הוא להקדישה לכשיהיה הרשות בידו ה"ג גבי אשה הואיל והוא יכול לקדשה עכשיו יכול הוא לקדשה ג"כ לאחר זמן וכ"ת א"כ אמאי לא פשטינן לה מהתם י"ל דהאי רבי אילא הוא דקאמר לה מסברא דנפשיה ורבי ירמיה לא ידע לה ומש"ה מציעא ליה דלא מצי למפשטא ממתינתין וממתניתא וכן נראה דעת הרמב"ם ז"ל שכתב דמקודשת משמע דפשיט ליה מההיא הלכך כי אמר הכא דפדאוס אחרים אין חוזרות ומתקדשות אם התנה בשעת ההקדש שיחול עליו אם תבא ליד אחר ויקחנה ממנו מהני אצל כל היבא דלא חתני אפילו בזה לידו אחר אחר אלו דבריו ז"ל. ואינם נוהים אללי דשאני התם דברכי אילא שצדקו להקדישה עכשיו וכיון שבידו להקדישה עכשיו יכול הוא ג"כ להקדישה לאחר זמן לפי שאינו מעכו ליפו יכול להקדישה משא"כ בנטיעות ובקדושי אשה שאותה קדושה שניה אי אפשר לה שתחול עכשיו שכיון שהוא מתפיס בהן קדושה ראשונה אי אפשר לאותה קדושה שניה לחול עכשיו וכיון שכן איכא למימר דלאחר שעה נמי דהיינו לאחר פדייה וגירושין לא חייילא כנ"ל: **מתני' מותר ציושבי היבשה.** באתון שאין רגילין להיות יורדי הים צאניות: **מיושבי יבשה אסור צורדי הים.** אפי' הם עכשיו ציט שפוסל לעלות ליבשה כדמפרש טעמא בגמרא: **ולא כאלו ההולכים מעכו ליפו.** מפרש בגמרא היבא קאי: (א) אסור אף בסומין. דכי קאמר מרואי חמה לא שיהו הם רואים החמה קאמר דא"כ הל"ל מן הרואין בלחוד שהרי כל הרואין הם רואין ג"כ החמה אלא ודאי מדמדכר חמה שהחמה רואה אותם קאמר ולאפוקי דגים ועוצרין נמכוון כדאיחא בגמרא [ע"ב]: **אסור בקדחין ובצעלי שיבות.** אסור בקדחין אע"פ שאין להן שער ובצעלי שיבות ואע"פ ששערן לכן: **שאין נקראים שחורי הראש אלא אגשים.** בגמרא [שם] מפרש טעמא: **מן היולדים.** שגולדים כבר: **מוסר צנולדין.** צעמדין להולד: **מסרי אף צילודים.** ופרכינן בגמרא [שם] וכ"ש צנולדין א"כ אמאן קאסר: (א) אסור צישראל ואסור צבוסים. צישראל וכותים מצווין על השבת ומקיימין אותו הלכך שפיר מיקרו שובת שבתות: **מאובלי השום.** מתקנות עזרא הוא לאכול שום בלילי שבת לפי שהשום מרבה את הזרע ועונת ת"ח מע"ש לע"ש: **ואסור צבוסים.** דאיניהו נמי אוכלי שום דברכי שבתות: **מעולי ירושלים אסור צישראל.** דמצווין לעלות ועולין: **ומוסר צבוסים.** דנהי דמצווין אינם עולים: **גמ' חד טני לה ארישא.** להא דמתן לא כאלו ההולכים מעכו ליפו דס"ל דארישא קאי ולקולא: (א) דהלן יושבי יבשה ניהו. משום שהוא פורתא דהיינו מעכו ליפו שהן קרובין זה לזה לא מיקרו יורדי הים: **וחד טני לה ארישא.** ולחומרא דאפי' מי שדרכו לפרש בכלל יושבי יבשה וכן נמי אפילו ההולכים מעכו ליפו בכלל יורדי הים מדלא פירש מידי ארישא. וקיי"ל כמאן דמתני לה ארישא לחומרא. וכתב הרשב"א ז"ל דמסברא דאינו אסור בכל מי שירד פעם אחת מעכו ליפו אלא צמי שרגיל לירד שם תדיר אי נמי צמי שהיה יורד בשעת נדרו מעכו ליפו. וצירושלמי [פ"ג ה"ן] איבעיא להו הגורר מיורדי הים לאחר שלשים יום נעשו יושבי יבשה אי בחר שעת אמירת הגורר אולינן והשתא יורדי הים ניהו או בחר חלות הגורר אולינן דהו להו יושבי יבשה ויהא מותר בהם ותלי ליה בצלוגתא דר' ישמעאל ור"ע דפליגי צפ' בנרא דמכילתין (דף עט:) באשה שאמרה הריני מזירה לאחר שאנשא דר' ישמעאל סבר דבחר חלות הגורר אולינן ובעל מיפר ור"ע סבר דבחר שעת אמירה אולינן ואין הבעל מיפר בקודמין וקיימא לן כר"ע הלכך אסור באתון שהן עכשיו יורדי הים אע"פ שצעת חלות נעשו יושבי יבשה דבחר השתא אולינן

גב א מיי פ"ז מהלכות אישות הל"ד סג עשין מת טו"ע אה"ע ס" מ פט"ף ז: גב ב מיי פ"ד מהל' מעילה הלכה י"א: גב ג מיי פ"ט מהל' נדרים הל"ט טו"ע י"ד סימן ר"ז סעיף ג: גב ד מיי"ט טו"ע טס סעי' נד:

תוספות

פראן אחרים אין חוזרות וקדושו. שהרי פדאן לעממו והרי שם דאין אדם מקדש דבר שאינו שלו אשה נמי כי אחרים שאינה עממה בגט דאין בידו לקדשה עוד בעל כחה אלא מדעתה והלכך אימא מיבעי מי אמרינן כיון דאי אפשר לו לקדש בע"כ לפדיון אחרים דמיא ולא מצי מקדש לה או דלמא השתא מהיא מצי מקדש לה מדעתה ויפון דכתיב גוואל מצי לקדש לה לאחר שגירשנה השתא מצי יקדשה לפדאן הוא דמיא הלכך מיבעי: הגורר מיורדי הים מותר ביושבי היבשה. שאין עומדין על שפת הים דאין רגילין לעבור בים ומיהו אדם העובד פעם אחת לומן מרובא אינו רגיל לעבור שם לא מיקרי יורדי הים והגורר מיורדי הים מותר בו ואפי' למ"ד בגמ' דאותם שהולכים מעכו ליפו מיקרי יורדי הים התם נמי דאין שוהין בט מ"מ רגילין לעבור מריר לעבור בים מיהו אצל זה העובר פעם אחת לעשרה שנים לא מיקרי יורדי הים כלל דנמריים הלך אחר לשון בני אדם: לא באלו ההולכים מעכו ליפו. בגמרא מפרש אמאי קאי: אלא במי שדרכו לפרש להיות ימים רבים ציט: